

pri mjerenju“ autora Jochena Mayerla. Mayerl, uz međukulturalnu usporedbu, daje i kritički osvrt na instrument zabrinutosti za okoliš čime predstavlja vrijedan doprinos ističući važnost propitivanja postojeće metodologije koja se koristi u istraživanju ove i povezanih tema. Posljednja dva rada u trećem dijelu zbornika su: (3) „Svijest europske mladeži o okolišu: utjecaj psiho-socijalnih faktora na pro-ekološko ponašanje“ (Leena Haanpää); i (4) „Dileme o održivosti u nesigurnim vremenima: slučaj Portugala“ (João Guerra, Luísa Schmidt i Susana Valente).

Ne može se dovoljno naglasiti važnost, s jedne strane, provođenja empirijskih istraživanja iz područja socijalne ekologije te, s druge strane, međukulturalnih usporedbi koje omogućuju sagledavanje šire slike od samo jedne zemlje ili samo jednog dijela njene populacije. Pitanja kojima se socijalna ekologija bavi već su odavno istodobno i lokalna i globalna te ih se stoga mora i istraživati i tražiti rješenja na obje razine. Da bi to bilo moguće, ova istraživanja europskog konteksta iznimno su važna radi boljeg razumijevanja postojeće situacije, posebice kada govorimo o stavovima i ponašanju građana bez čijeg aktivnog sudjelovanja i suradnje s nadležnim vladinim institucijama i nevladinim organizacijama ne može biti pomaka u razvijanju ekološke svijesti i pro-ekološkog djelovanja. Dodatna vrijednost ovog zbornika je i metodološka, u provjeri mjernih instrumenata za komparativna povijesna i međukulturalna istraživanja, kao i za specifična istraživanja pojedinih tema koje se u zborniku obrađuju. Bilo bi nam drago da ovakav zbornik postane serija publikacija koja bi iz godine u godinu donosila istraživanja koja bi na taj način omogućila i longitudinalno

praćenje promjena ekoloških stavova i ponašanja u europskim zemljama.

Tijana Trako Poljak

HRVATSKA KAKVU TREBAMO: POLJOPRIVREDA U 21. STOLJEĆU Konferencija Večernjeg Lista, Zagreb, 4. listopada 2017.

Konferencija „Hrvatska kakvu trebamo: poljoprivreda u 21. stoljeću“ održana je 4. listopada 2017. u Zagrebu u organizaciji Večernjeg lista. Prva konferencija održana je 20. ožujka 2017. Cilj konferencije bio je predstaviti prijedlog strateškog dokumenta za budućnost Republike Hrvatske, točnije, dio prijedloga koji se odnosi na poljoprivredu. Poljoprivreda i prehrambena industrija jedno su od deset poglavlja koje ovaj dokument obuhvaća. Autori poglavlja vodeći su stručnjaci u Hrvatskoj u području koje opisuju. Deset ključnih područja za razvoj Hrvatske kakvu trebamo, prema ovom dokumentu su: *demografija, obrazovanje, nacionalna sigurnost, politički sustav, poljoprivreda, turizam, ekologija, energetika, međunarodni položaj i i imidž te odnos prema prošlosti*. Razlog pisanja dokumenta, prema uredniku Večernjeg lista, je potreba za strateškim planom prema kojemu bi se djelovalo u narednih 20 godina. Cilj je detektirati aktualne probleme i ponuditi konkretna rješenja. Konferenciji je nazočio predsjednik Vlade Andrej Plenković, koji je nakon uvodnih riječi glavnog urednika Večernjeg lista, istaknuo važnost poljoprivrede u kontekstu hrvatskog gospodarstva i politike. Kao osnovni preduvjet za uspješnu poljoprivrednu

proizvodnju predsjednik Vlade je naveo „radišne vrijedne ljude koji vole ono što rade“. Prema Plenkoviću, cilj Vlade je učiniti europski novac dostupnijim, smanjiti administrativne prepreke i potaknuti okrupnjivanje poljoprivrednog zemljišta. U pripremi je, kaže, Zakon o OPG-u koji bi trebao inspirirati članove OPG-a za daljnji život i rad na gospodarstvu.

Tri uvodna izlaganja održali su ministar poljoprivrede Tomislav Tolušić, njegov pomoćnik za fondove EU Krešimir Ivančić te Matija Žulj, osnivač i vlasnik agrotehnološke tvrtke Agrivi. Predavanje ministra Tolušića prikazalo je izazove hrvatske poljoprivrede. Kao neke od suvremenih nedostataka ministar je naveo manjak poduzetništva, nisku konkurentnost, lošu educiranost proizvođača, nepovoljnu dobnu strukturu, kao i depopulaciju ruralnih područja. Naveo je i mjere koje su u posljednjih godinu dana uvedene kako bi se trenutna situacija popravila, a neke od spomenutih mjera su prijedlog novog pravnog i gospodarskog okvira, veća dostupnost novca iz EU i uvođenje kratkih lanaca opskrbe. Poljoprivreda kakvu želimo, prema Tolušiću, treba biti samodostatna, konkurentna, pametna i održiva. Konkretno, naglasio je da je cjelovita strategija poljoprivrede, kojom bi se odredio smjer i glavni pravci razvoja, u izradi od početka njegova mandata, kao i pravni okvir za iskorištavanje biomase za potrebe energetske industrije i to na područjima sa ograničenim ili otežanim poljoprivrednim kapacitetima. Napomenuo je i uvođenje Zakona o nepoštenim trgovačkim praksama koji je u proceduri, a ima za cilj poboljšati status proizvođača poljoprivrednih proizvoda u lancu prodaje. Naglasio je i važnost stručnog usavršavanja hrvatskih

poljoprivrednika te uvođenje i korištenje novih tehnologija financiranih dostupnim sredstvima iz mjera Ruralnog razvoja EU, a naveo i da se u cilju ostvarivanja tih potpora radi na skraćivanju i pojednostavlivanju procedura koje im prethode. Na kraju svoga izlaganja dotakao se potrebe za promjenom Zakona o komasaciji, tj. okrupnjivanju poljoprivrednih zemljišta, budući da je trenutni u praksi neprovediv, a završio je već spomenutom potrebom za stručnošću i profesionalizacijom poljoprivrednih proizvođača.

Pomoćnik ministra, Krešimir Ivančić predstavio je načela modernizacije poljoprivrede novcem iz fondova EU. Ključne stavke, prema njemu su znanje koje treba usadivati već od predškolske dobi, istraživanje i razvoj, suradnja i transfer znanja - na domaćoj i međunarodnoj razini. Naglasio je da je potrebna promjena koncepta o poljoprivredi kao nečasnom zanimanju, kao i prepoznavanje interdisciplinarnar naravi poljoprivredne proizvodnje koja se ne tiče samo agronomskog, već i pravnoga, geodetskoga, tehnološkoga i ostalih stručnih područja. Važnost područja istraživanja i razvoja inovacija u poljoprivredi prezentirana je u usporedbi s Izraelom, koji ulaže višestruko veće iznose u područje istraživanja i razvoja u poljoprivredi i to kroz interdisciplinarnu suradnju u zajedničkim istraživačkim centrima u kojima su zastupljene sve strane iz interdisciplinarnoga spektra, a naglašena je i važnost javnog sektora kao poluge u transferu spoznaja i tehnologija iz sektora istraživanja i razvoja na poljoprivredne proizvođače. Ukratko su prikazane mogućnosti financiranja iz Programa ruralnog razvoja i trenutno stanje iskorištenosti istoga od strane hrvatskih poljoprivredni-

ka. Prezentirane su i od strane ministarstva pokrenuti programi za prijenos stručnoga znanja u obliku besplatnih savjetovanja proizvođača, kao i mjere Programa ruralnog razvoja koje nude financijske potpore za uspostavu operativnih skupina, čiji je cilj razvoj projekata koji doprinose energetske učinkovitosti, očuvanju okoliša, smanjenju negativnih utjecaja poljoprivredne proizvodnje, smanjenju korištenja kemijskih sredstava te dobiti životinja u kontekstu poljoprivredne proizvodnje. Koliko su važne nove tehnologije za poljoprivredu i podizanje konkurentnosti objasnio je Matija Žulj iz međunarodno uspješne agrotehnoške tvrtke Agrivi. Nakon kratkoga pregleda globalnih izazova u proizvodnji hrane za rastuću populaciju, u svijetu zahvaćenom klimatskim promjenama, naglasio je potrebu za promjenom načina razmišljanja poljoprivrednika o poljoprivredi. Naglasio je i da poljoprivreda budućnosti mora biti održiva, poslovno isplativa i visoko tehnološka. U tom kontekstu prezentirao je primjere automatizirane poljoprivredne mehanizacije bez vozača vođene GPS sustavom, kao i dronove koji omogućuju izradu kvalitetnijih snimki zemljišta i mjerenje različitih parametara, bitnih za proizvodnju i racionalnu upotrebu resursa u poslovanju, s preciznošću od nekoliko centimetara. Također je predstavio aplikaciju Agrivi, korištenu u preko 150 zemalja, koja se koristi za praćenje i upravljanje mnogim aspektima poslovanja i proizvodnje u poljoprivredi kroz cjelovitu aplikaciju, tj. programski alat.

Nakon uvodnih izlaganja uslijedile su tri panel diskusije. Prva panel diskusija pod naslovom „Kratki lanci opskrbe i lokalne robne marke“ okupila je Tomislava Tolu-

šića, ministra poljoprivrede; Gorana Filipovića, člana uprave Jadranke d.d.; Marina Pucara, predsjednika uprave Podravke d.d.; Nikolu Velickog, direktora tvrtke RABO d.o.o.; te Miju Pranjića, pobjednika „Zlata vrijedan 2017.“, koji su se dotakli mogućnosti plasmana poljoprivrednih proizvoda i uz plasman vezanih poteškoća, i to iz perspektive proizvođača, prerađivačke industrije te korisnika proizvoda u turizmu.

Druga panel diskusija „Fondovi EU u službi hrvatskog poljoprivrednika“ otvorila je raspravu o tome koliko su fondovi EU važni za modernizaciju i podizanje konkurentnosti hrvatskog poljoprivrednika te prikazala mogućnosti financiranja u poljoprivrednoj proizvodnji, a sudjelovali su Dragan Jelić, pomoćnik ministrice regionalnog razvoja i fondova EU; Krešimir Ivančić, pomoćnik ministra poljoprivrede; Ivan Čupić, LAG Laura; Vjeran Vrbanec, predsjednik uprave HAMAG BICRO-a; i Dario Periškić, član Svinjogojskog klastera.

Na trećoj i posljednjoj panel diskusiji „Kako osigurati poljoprivrednu proizvodnju u uvjetima klimatskih promjena“ sudjelovali su Marija Vučković, državna tajnica u Ministarstvu poljoprivrede; Hrvoje Pauković, Hrvatski ured za osiguranje; Marijan Kralj, član uprave Croatia osiguranja; Ivana Tomašević, agrometeorolog (DHMZ); Marijo Puškarić, vlasnik OPG-a; te Marijan Balić, vlasnik OPG-a. Panelisti su se dotakli stručnih meteoroloških zapažanja i primjera iz prakse koji se tiču klimatskih promjena i načina nošenja sa štetnim posljedicama istih, prvenstveno kroz mjere osiguranja usjeva te iskustva proizvođača sa osiguravajućim društvima i isplatom premija na klimatskim nepogodama pogođenim površinama.

Hrvatsku poljoprivredu očekuju veliki izazovi, ali ona pokazuje i mnoge neiskorištene potencijale, što prirodne, što stručne naravi, a ova ih je konferencija ukratko prikazala i prezentirala javnosti, u ugodnom ambijentu i formatu.

Paula Damaška

PRIRODA IZMEĐU: OKOLIŠ U KONTAKTNIM PODRUČJIMA MEĐU DRŽAVAMA, EKONOMSKIM SUSTAVIMA, KULTURAMA I RELIGIJAMA

Deveta konferencija Europskog društva za povijest okoliša, Zagreb, 28. lipnja – 2. srpnja 2017.

Istraživanja kojima se bavi povijest okoliša ili ekohistorija u Hrvatskoj imaju dublje korijene posebice u geografiji, dok se interes u historiografiji javio kasnije, tek krajem 20. stoljeća kada dolazi do institucionalnog organiziranja povijesti okoliša unutar hrvatske historiografije. U sklopu tih aktivnosti značajno je bilo ustrojavanje Međunarodnog istraživačkog projekta „Triplex Confinium” kojega su utemeljili Drago Roksandić i Karl Kaser 1996. godine. U organizaciji ovoga projekta je na Sveučilištu u Zadru 2000. godine održan međunarodni znanstveni skup „Eco-history of the Triplex Confinium (c. 1500-1800).”, prvi takve vrste ne samo u Hrvatskoj, već i u jugoistočnoj Europi.

U međuvremenu je došlo do jačanja istraživanja iz povijesti okoliša na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu te se na tom odsjeku, kao i na Odsjeku za povijest Fi-

lozofskog fakulteta u Zagrebu, ustalila nastava iz povijesti okoliša. U novije vrijeme istraživanja iz povijesti okoliša ustalila su se i na Odjelu za geografiju Sveučilišta u Zadru. Stoga su ova tri partnera inicirala domaćinstvo devete konferencije Europskog društva za povijest okoliša (*European Society for Environmental History* – ESEH), o čemu je odluka donijeta na osmoj konferenciji održanoj 2015. godine u Versaillesu.

Na osnovu te odluke zagrebačka je konferencija pod naslovom *Natures in between: Environments in areas of contacts among states, economic systems, cultures and religions* realizirana u periodu od 28. lipnja do 2. srpnja 2017. godine u organizaciji Geografskog odsjeka Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Odsjeka za povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Odjela za geografiju Sveučilišta u Zadru. Prethodili su joj dvije stručne ekskurzije: u nacionalni park Kornate i park prirode Telašćica 26. lipnja te u Ravne Kotare 27. lipnja. Nakon radnog dijela konferencije od 4. do 7. srpnja, u Zadru je održana ljetna škola za doktorande iz povijesti okoliša pod naslovom *Natural and Cultural Heritage under Different Governments* u organizaciji Odjela za geografiju Sveučilišta u Zadru, Geografskog odsjeka Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu i Odsjeka za povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Na konferenciji u Zagrebu ukupno je s izlaganjima sudjelovalo 444 istraživača iz 43 države, među njima i niz svjetski poznatih povjesničara okoliša, kao što su npr. William Cronon, J. Donald Hughes, John McNeill, Libby Robin, Verena Winiwarter itd. Iako je iz Hrvatske bilo samo 16 referenata, možemo biti zadovoljni s vidljivo-